

Sygn. akt I ACa 730/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	SSA Waldemar Kryślak
Sędziowie:	SA Ewa Staniszevska (spr.) SA Marek Górecki
Protokolant:	starszy sekretarz sądowy Sylwia Woźniak

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2012 r. w Poznaniu

na rozprawie

***sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w J.
przeciwko M. C.***

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Zielonej Górze

z dnia 25 maja 2012 r., sygn. akt I C 327/11

1. ***oddala apelację;***

2. ***zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.***

/-/ E. Staniszevska /-/ W. Kryślak /-/ M. Górecki

UZASADNIENIE

(...) spółka z o. o. z siedzibą w J. wystąpiła z pozwem przeciwko pozwanemu M. C., w którym domagała się: zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 101 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem części odszkodowania za szkodę

w łącznej wysokości 2 949 107,60 - zł, powstałą w wyniku zawinionego działania pozwanego, wyczerpującego znamiona przestępstwa określonego w art. 296 k.k.,

a ewentualnie:

- zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 4 157,82 EUR wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem części odszkodowania za szkodę w łącznej wysokości 237 589,99 Euro, powstałą w wyniku zawinionego działania pozwanego, wyczerpującego znamiona przestępstwa określonego w art. 296 k.k.;

- zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki kwoty 8 950 USD wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty tytułem części odszkodowania za szkodę w łącznej wysokości 500 000 USD, powstałą w wyniku zawinionego działania pozwanego, wyczerpującego znamiona przestępstwa określonego w art. 296 k.k.;

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 8 lipca 2011r. Sąd Okręgowy

w Zielonej Górze zasądził od pozwanego na rzecz powódki 10.000zł z ustawowymi odsetkami od dnia 20.04.2011r. i kosztami procesu. W zarzutach od powyższego nakazu pozwany wniósł o jego uchylenie i oddalenie powództwa powołując się na fakt, że

w wykonaniu wyroku karnego z 8.12.2009r. wpłacił już powódce 100.000zł, a nadto zaprzeczając, aby spowodował szkodę w wysokości przekraczającej kwotę już zapłaconą.

Wyrokiem z 25 maja 2012 r. Sąd Okręgowy utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty

z dnia 8 lipca 2011 r. w sprawie I Nc 36/11.

Podstawą orzeczenia były następujące ustalenia faktyczne.

W dniu 23 sierpnia 1991 r powstała powodowa spółka, działająca poprzednio pod firmami (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o. i (...) sp. z o.o. Przedmiotem działalności powodowej spółki była produkcja elementów drewnianych

i ich sprzedaż. Jedynym udziałowcem spółki do dnia 30 września 1999 r. był pozwany. Od dnia 30 września 2000 r. udziały w spółce po 1/2 posiadali pozwany oraz T. (...)H. Od 30 września 2002 r. ponownie jedynym udziałowcem spółki był pozwany.

Do dnia 6 maja 2004 r. zarząd spółki jednoosobowo sprawował pozwany.

W dniu 18 września 1997 r. zawarta została agencyjna umowa pomiędzy powodową spółką a holenderską firmą (...). Przedmiotem umowy były czynności agencyjne obejmujące prowadzenie szeroko pojętej działalności marketingowej na rzecz powodowej spółki. Wynagrodzenie agenta ustalono na 8% od wartości zafakturowanej

i sprzedaży. Następnie kolejnymi aneksami zmieniano procent wynagrodzenia agenta, które od 15 grudnia 1999 r. wynosiło 3% wartości sprzedaży.

W dniu 20 listopada 2001 r. pomiędzy powodową spółką, a firmą (...)

wH.podpisany został kontrakt nr 1/2001/2002 dotyczący stałych dostaw

i sprzedaży towarów. Na mocy tego kontraktu wykluczone zostało jakiegokolwiek pośrednictwo w sprzedaży pomiędzy powodową spółką, a firmą (...)

w H. Od dnia 1 stycznia 2002 r. swoje prawa i obowiązki firma (...) scedowała na firmę (...). Przejęcie praw i obowiązków przez firmę (...) nastąpiło na podstawie zawartej umowy agencyjnej z dnia 1 stycznia 2002 r.

Z uwagi na to, że firmy (...), a następnie H. (...) należały do pozwanego, upoważnił on do zawarcia umowy z powodową spółką (...). W okresie od grudnia 2001 r. do końca kwietnia 2004 r. z tytułu pośrednictwa agencyjnego powodowa spółka przekazała firmie (...) łącznie 935 207,60 zł.

W dniu 14 czerwca 2002 r. pozwany w imieniu powodowej spółki podpisał z angielską firmą (...) umowę „joint-venture”, której celem było przygotowanie finansowania projektu poprzez uzyskanie certyfikatów depozytowych na kwotę 25 milionów USD. Powodowa spółka, zgodnie z umową, odpowiedzialna była za pokrycie kosztów uruchamiających finansowanie poprzez wpłacenie na rzecz (...) kwoty 500 000 USD. Pozwany w dniu 25 czerwca 2002 r. podpisał dyspozycję polecenia wypłaty na konto (...) w Banku

w L. kwoty 500 000 USD. Zgodnie z umową firma (...) zobowiązana była do zwrotu otrzymanej zaliczki w terminie 60 dni

w przypadku nie uruchomienia projektu. Pismem z dnia 31 stycznia 2003 r. firma (...) w L. potwierdziła otrzymanie kwoty 500 000 USD, jednakże pieniądze nie zostały zwrócone powodowej spółce.

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 8 grudnia 2009 r. (sygn. akt III K 47/08), zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 marca 2010 r. (sygn. akt II AKa 71/10), pozwany został uznany za winnego tego, że w okresie od października 2000 r. do czerwca 2004 r. w K., woj. (...), pełniąc funkcję Dyrektora Zarządu powodowej spółki i będąc z tego tytułu zobowiązany do zajmowania się sprawami majątkowymi spółki, nie dopełniając ciążącego na nim obowiązku

w zakresie dbałości o stan powierzonego mienia:

- nie wypowiedział firmie (...), a następnie odnowił z firmą (...) całkowicie zbędną, niekorzystną agencyjną umowę pośrednictwa na podstawie, której wypłacono z tego tytułu kwotę 935 207,60 zł,

- zawarł z firmą (...) umowę joint - venture na uzyskanie certyfikatów depozytowych bez odpowiedniego sprawdzenia wiarygodności kontrahenta oraz bez stosownych zabezpieczeń i gwarancji na wypadek jego nie wywiązania się z umowy, co też w istocie nastąpiło po wpłacie kwoty 500.000 USD na konto (...) Bank (...), która to kwota nie została zwrócona

- czym wyrządził on szkodę w mieniu powodowej spółki w łącznej kwocie 2.949.107,60 zł, tj. za winnego czynu z art. 296 § 1 i 3 k. k.

Za powyższy czyn pozwany został skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności

z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby. Jednocześnie na podstawie art. 46 § 1 k. k. sąd karny orzekł wobec pozwanego obowiązek częściowego naprawienia szkody poprzez wpłacenie na rzecz powodowej spółki kwoty 100 000 zł, który został wykonany.

Pismem z dnia 17 marca 2011 r. powód wezwał pozwanego do zapłaty dalszej kwoty 101 000 - zł wraz z ustawowymi odsetkami, z tytułu naprawienia części szkody w wysokości 2 949 107,60 zł w terminie 3 dni od doręczenia pisma. Do dnia wyrokowania pozwany nie uiścił brakującej części szkody.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż argumenty podniesione

w zarzutach od nakazu zapłaty nie zasługiwały na podzielenie.

Pozwany podnosił, że sądy karne uznające go za winnego zarzucanemu mu czynu, nie ustaliły dokładnie wysokości wyrządzonej powodowej spółce szkoda, nadto że zapłacona przez niego kwota w wysokości 100 000 zł wynikająca z wyroku karnego, dotyczy

w całości roszczenia objętego nakazem wydanym w tej sprawie. Nadto zarzucił przyczynienie się do powstania szkody E. C. (1), która zawarła umowę agencyjną ze spółką (...).

Sąd Okręgowy omówił zasady odpowiedzialności pozwanego przewidziane art. 415 k.c., a następnie wskazał, iż jest związany na zasadzie art. 11 k.p.c. przywołanymi wyżej wyrokami karnymi. Istota związania sądu cywilnego prawomocnym wyrokiem karnym skazującym polega na niedopuszczalności dokonywania przez sąd odmiennych ustaleń niż dokonane w wyroku karnym. Ustalenia zaś co do wysokości szkody są wiążące, jeżeli wynikają bezpośrednio z ustalenia przedmiotu przestępstw i stanowią jeden

z elementów stanu faktycznego, nie są wiążące jeżeli mają charakter ocenny i posiłkowy.

Wysokość szkody sąd karny określił w wyroku na kwotę 2.949.107,60 zł i w tym zakresie sąd rozpoznający sprawę w pierwszej instancji uznał się za związany ustaleniami sądu karnego. Na podstawie treści pozwu Sąd ten przyjął, iż powodowa spółka domagała się naprawienia szkody wyrządzonej jej przez pozwanego, w zakresie przekraczającym wpłaconą w trybie art. 46 k.k. kwotę 100.000 zł. Na dochodzoną sumę składała się kwota 50 000 zł tytułem części szkody poniesionej na skutek nie rozwiązania przez pozwanego umowy agencyjnej zawartej z firmą (...). V.

i kwota 51 000 zł tytułem części szkody poniesionej na skutek nie uzyskania zabezpieczenia i gwarancji na wypadek nie wywiązania się z umowy przez (...) Ltd. Za nieulegające wątpliwości uznano to, iż pozwany wyrządził spółce szkodę na 2 949 107,60 zł i że jest zobowiązany do jej naprawienia. Powódka wykazała szkodę, związek przyczynowy między szkodą, a działaniem pozwanego i jego winę.

Pozwany nie wykazał przy tym jakoby do powstania szkody w jakikolwiek sposób przyczyniły się inne osoby. Nie przedstawił na tę okoliczność jakichkolwiek dowodów.

Z kolei z uzasadnienia wyroku karnego wynika, że fakt zawarcia umowy agencyjnej

w imieniu powodowej spółki przez E. C. (2), która pełniła funkcję Dyrektora, nastąpił z uwagi na to, że firma (...) należały do pozwanego. Trudno w tym upatrywać się przyczynienia się E. C. (2).

Jako całkowicie niemający wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy Sąd uznał zarzut pozwanego, że zaliczył on wpłaconą kwotę 100 000 zł na poczet dochodzonego roszczenia, gdyż już z treści pozwu wynika, że roszczenie to nie obejmuje kwoty uiszczonej przez pozwanego, jako częściowe naprawienie szkody. Pozwany miał

w stosunku do powodowej spółki jeden dług wynikający z wyrządzonej spółce szkody,

a określony przez sąd karny na kwotę 2 949 10 7,60 zł.

Apelacją zaskarżył powyższy wyrok pozwany zarzucając:

- naruszenie prawa materialnego, a to art. 415 w zw. z art. 451 l k.c. poprzez przyjęcie, że ustalona przez sąd karny w wyroku z dnia 23 marca 2010 r. wysokość wyrządzonej spółce (...) Sp. z o.o. szkody stanowi jeden dług w rozumieniu przepisów prawa cywilnego co skutkowało brakiem możliwości zaliczenia wpłaconych powodce kwot na poszczególne wymagalne już długi, podczas gdy ustalona przez sąd karny wysokość tej szkody jest sumą wszystkich istniejących po stronie pozwanego długów względem spółki powodowej,

- sprzeczność ustaleń faktycznych przyjętych przez sąd z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, polegające na błędnym przyjęciu, że działania E. C. (2) nie dają podstaw do uznania przyczynienia się E. C. (2) do powstania szkody

w części dotyczącej umowy z firmą (...), podczas gdy z całokształtu materiału dowodowego wynika, że bez jej udziału do powstania szkody w ogóle by nie doszło, co jednoznacznie wskazuje, że do powstania szkody przyczyniła się ona

w znacznym stopniu.

Pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa

w całości oraz zasądzenie kosztów postępowania.

Powodowa spółka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności podlegał rozważeniu zarzut naruszenia art.233§1 k.p.c., ponieważ tylko prawidłowe ustalenia faktyczne mogą być podstawą procesu ich subsumcji pod przepisy prawa materialnego. Podnosząc ten zarzut, skarżący zakwestionował prawidłowość ustaleń Sądu Okręgowego co do braku przyczynienia się E. C. (1) do powstania szkody. Wskazać zatem należy, że w myśl art.227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. W świetle okoliczności faktycznych będących podstawą żądania z pozwu, w szczególności w świetle treści wyroków Sądu Okręgowego z dnia 8 grudnia 2009r.(sygn. akt III k 47/08) oraz Sądu Apelacyjnego

z dnia 23 marca 2010r.(o sygn. akt II A Ka 71/10), nie ulega wątpliwości, że pozwany odpowiada cywilnie za powstałą szkodę z tytułu czynu niedozwolonego na podstawie art. 415 k.c. Ewentualna pomoc E. C. (1) w wyrządzeniu przez pozwanego czynem przestępczym szkody, skutkowałaby jej odpowiedzialność solidarną na podstawie art.422 k.c. i 441 §1 k.c. Zauważa to zresztą skarżący podkreślając, że winna być ona traktowana jako dłużnik solidarny. Tymczasem z istoty solidarności określonej w art.366§1 k.c. wynika prawo wyboru wierzyciela dłużnika, do którego skieruje żądanie świadczenia. Skoro w rozpatrywanej sprawie powód skierował żądanie jedynie do pozwanego, to dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie miały ustalenia odnośnie do przesłanek jego odpowiedzialności, nie zaś do E. C. (1). Jej ewentualna odpowiedzialność solidarna była bowiem obojętna dla zakresu odpowiedzialności pozwanego wobec powódki. Już z tych względów zarzut naruszenia art.233 § 1 k.p.c. nie zasługiwał na uwzględnienie, zbędne też było rozpatrywanie przez Sąd II instancji prawidłowości ustaleń co do braku przyczynienia się E. C. do szkody.

Pozostałe ustalenia faktyczne Sądu I instancji, w tym co do wysokości szkody, wywiedzione są w przeważającej części z treści niespornych dokumentów urzędowych

i nie są kwestionowane, dlatego Sąd Apelacyjny przyjął je za własne i uczynił integralną częścią swoich rozważań.

Podnoszony na ich tle zarzut naruszenia art. 415 k.c. w zw. z art. 451 k.c. oparty na twierdzeniu, że zgodnie z oświadczeniem pozwanego z zarzutów od nakazu zapłaty uiszczona wcześniej przez niego kwota 100.000 zł winna być zaliczona na wierzytelność dochodzoną pozwem w wysokości 101.000 zł – nie zasługuje na uwzględnienie.

Przypomnieć należy, że pozwany został skazany prawomocnym wyrokiem sądu karnego za wyrządzenie powódce szkody przestępstwem z art.296 § 1 i 3 k.k. na sumę 2.949.107,60 zł., w tym w związku z firmą (...) (następnie H. (...)) na kwotę 935.207,60 zł., a w związku z firmą (...) na kwotę 500.000 USD stanowiącą równowartość 2.013.900 zł.

Niesporne między stronami było, że w wykonaniu obowiązku z punktu III wyroku Sądu Okręgowego z dnia 8 grudnia 2009r., pozwany wpłacił powódce przed wszczęciem procesu 100.000 zł tytułem częściowego naprawienia szkody. Okoliczność tą uwzględniła powódka, wskazując w pozwie, że po zaliczeniu tej wpłaty, całkowity stan zadłużenia pozwanego wynosi 2.849.107,60 zł. Oczywiście było, że dochodzona pozwem kwota stanowiła część odszkodowania z tytułu pozostałej, po zaliczeniu wpłaty, szkody.

Wywody apelującego w związku z treścią art. 451 k.c. są chybione, ponieważ czynione są w oderwaniu od treści pozwu oraz okoliczności towarzyszących wpłacie przez pozwanego 100.000 zł i złożeniu przez niego oświadczenia o zaliczeniu tej kwoty na dług.

W myśl art.451§1 k.c. dłużnik może wskazać, który dług chce zaspokoić przy spełnieniu świadczenia. W rozpatrywanej sprawie, pozwany płacąc powódce kwotę 100.000 zł. nie wskazał długu, na poczet którego miała być ona zaliczona. Niedokonanie przez dłużnika wyboru długu przy spełnianiu świadczenia i nieskorzystanie przez wierzyciela z prawa

z paragrafu 2 – go oznacza, że zastosowanie znajduje § 3 art.451 k.c., według którego świadczenie zalicza się na poczet długu wymagalnego i to najdawniej wymagalnego. Unormowanie z art. 451 k.c., w tym w zakresie ograniczenia prawa wyboru długu przez dłużnika w czasie, ma na celu usunięcie stanu niepewności co do stanu rozliczeń poszczególnych długów, a przez też umożliwienie wierzycielowi prawidłowego dochodzenia roszczeń. Dokonane zatem przez pozwanego wskazanie długu dopiero po wniesieniu pozwu, w którego treści powód jasno wskazał, że zaliczył już wpłatę na poczet długu – nie mogło wywrzeć zamierzonego skutku prawnego. Przyjęcie więc nawet koncepcji

skarżącego, że na szkodę składa się suma długów wymagalnych (niewątpliwie wszystkich wymagalnych dużo wcześniej od wniesienia pozwu i zapłaty 100.000 zł), byłoby bez znaczenia dla oceny prawidłowości rozstrzygnięcia zawartego w zaskarżonym wyroku, tym bardziej przy uwzględnieniu, że odsetki z tytułu opóźnienia w zapłacie zasądzono zgodnie z żądaniem od dnia wytoczenia powództwa. Zauważyć przy tym należy, że wywody skarżącego całkowicie pomijają okoliczność, że nie przystają one do składnika jego zobowiązania w kwocie 2.013.900 zł. wynikłego

z jednorazowej wpłaty 500.000 USD na konto (...). Przyjęcie koncepcji skarżącego mogłoby być podstawą najwyżej korekty uzasadnienia wyroku przez wskazanie, że w ramach zasądzonej należności głównej kwota 50.000 zł stanowi dalsze, według kolejności zaspakajania, odszkodowanie za szkodę wynikłą z działań pozwanego z firmą (...).V.

Dla porządku jednak wskazać należy, że o ile zachodzą podstawy do odróżnienia zobowiązania pozwanego z tytułu odszkodowania za szkodę wynikłą z jego działania

z firmą (...).V. od zobowiązania za szkodę wynikłą z jego działania z firmą (...) Ltd, o tyle nie ma już podstaw do wyodrębniania długów w ramach zobowiązania zapłaty odszkodowania za szkodę wynikłą w związku z firmą (...).V. (tym bardziej w związku z firmą (...))

z przyczyn wyżej już wskazanych). W tym zakresie Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że zobowiązanie do naprawienia szkody w wysokości 935.207,60 zł. stanowi jeden dług. W ustalonych okolicznościach przestępczego działania pozwanego zachodzą bowiem podstawy, do przypisania mu działania w czynie ciągłym. Począwszy od grudnia 2001r pozwany przekazywał systematycznie, pod pretekstem realizacji umowy, kwoty na łączną sumę 935.207,60 zł. na konto H. (...), którego był właścicielem. Jest przy tym oczywiste, że było to realizowane w ramach jednego, z góry powziętego zamiaru.

Mając na uwadze powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art.385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną. O kosztach postępowania odwoławczego Sąd orzekł na podstawie art.108 § 1 k.p.c., art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z §6 pkt.6 i § 13 ust.1 pkt.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

/-/ E. Staniszevska /-/ W. Kryślak /-/ M. Górecki